

PĒTĪJUMA 4.DAĻA

„ŪDENSOBJEKTU UN KRASTMALU ĀRPUS RĪGAS VĒSTURISKĀ CENTRA UN TĀ AIZSARDZĪBAS ZONAS TERITORIJAS IZPĒTE” GALA ZIŅOJUMS

PROJEKTS:

Ūdensobjektu un krastmalu ārpus Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas izpēte

PASŪTĪTĀJS:

Rīgas domes pilsētas attīstības departaments

Reģ. Nr.90000056484, Amatu iela 4, Rīga, LV-1050

Tālr.67105452, fakss 67012949, e-pasts: pad@riga.lv, www.rdpad.lv

IZPILDĪTĀJS:

SIA „METRUM”

Reģ. Nr.40003388748, Elizabetes iela 20, Rīga, LV-1050

Tālr.67609020, fakss 67609044, e-pasts: metrum@metrum.lv, www.metrum.lv

LĪGUMS:

14.08.2013. Nr.DA-13-101-lī (Pasūtītāja), Nr.90-13-00016 (Izpildītāja)

Sagatavots: 10.12.2013.

Fotoattēli: SIA „METRUM”, 2013

PĒTĪJUMA SASTĀVS:

1.daļa	<ul style="list-style-type: none">■ „Ūdensobjektu un krastmalu ārpus Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas izpēte” veikšanas metodika
2.daļa	<ul style="list-style-type: none">■ Esošās situācijas analīzes apkopojums un secinājumi par Rīgas pilsētas ūdensobjektiem un tiem piegulošajām teritorijām■ Līdz šim izstrādāto teritorijas plānošanas dokumentu analīzes apkopojums un secinājumi■ Starptautiskās prakses piemēru analīzes apkopojums un secinājumi
3.daļa	<ul style="list-style-type: none">■ Priekšlikumi jaunā Rīgas teritorijas plānojuma izstrādei (Funkcionālā zonējuma noteikšana un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu izstrāde ūdens teritoriju un to krastmalu saglabāšanas un attīstības nodrošināšanai)
4.daļa	<ul style="list-style-type: none">■ „Ūdensobjektu un krastmalu ārpus Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas izpēte” gala ziņojums

SATURA RĀDĪTĀJS

I Izstrādes pamatojums un mērķis	3
II Izstrādes process un rezultāti	4

I Izstrādes pamatojums un mērķis

Pētījuma 4.daļa sagatavota saskaņā ar 2013.gada 14.augusta līguma Nr.DA-13-101-lī (Pasūtītāja), Nr.90-13-00016 (Izpildītāja) „Ūdensobjektu un krastmalu ārpus Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas izpēte”, kas noslēgts starp Rīgas domes Pilsētas attīstības departamentu kā Pasūtītāju un SIA „METRUM” kā Izpildītāju, tehniskās specifikācijas 5.1.4.punktu un Izpildītāja piedāvājumu pētījuma sagatavošanai.

Pētījuma izstrādes pamatojums: Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments veic darbu pie jaunā Rīgas teritorijas plānojuma izstrādes (pamatojoties uz Rīgas domes 03.07.2012. lēmumu Nr.4936 „Par Rīgas teritorijas plānojuma izstrādes uzsākšanu”). Rīgas teritorijas plānojuma (turpmāk – RTP) konceptuālo daļu veido 11 tematiskie plānojumi, kas aplūko dažādus pilsētībūvnieciskos aspektus. Viens no tematiskajiem plānojumiem ir „Ūdens teritoriju un krastmalu izmantošanas tematiskais plānojums”, kura mērķis ir, izvērtējot ūdens teritoriju potenciālu, radīt priekšnoteikumus Rīgas ūdens struktūras funkcionālai un telpiskai integrācijai pilsētvidē. Šāda tematiskā plānojuma izstrādes nepieciešamību un līdz ar to arī pētījumā apskatāmos jautājumus nosaka vairāki faktori.

Ūdens teritorijas ir būtiska Rīgas pilsētas daļa, kam piemīt ne tikai nozīmīgs dabas ekosistēmas un ainavas, bet arī sabiedrībai nozīmīgs funkcionāls, estētisks un ekonomisks potenciāls. Līdzšinējā plānošanas praksē ūdens telpas un krastmalu attīstība skatīta vairāk kā ierobežojama darbība, un tā nav mērķtiecīgi plānota, izņemot Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas (turpmāk – RVC AZ) jaunus noteikumus. Ārpus RVC un tā aizsardzības zonas plānošanas kontekstā ūdens teritorijas līdz šim nav skatītas.

Arī visas valsts līmenī nav izveidota detalizēta ūdensobjektu klasifikācija, kas varētu palīdzēt sakārtot, strukturēt un plānot ūdensobjektu saglabāšanu un attīstību pēc vienotiem principiem. Izstrādājot priekšlikumus, tie balstīti uz jaunākajiem normatīvajiem aktiem – Teritorijas attīstības plānošanas likumu (spēkā no 01.12.2011.) un Ministru kabineta (turpmāk – MK) noteikumiem Nr.240 „Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi” (spēkā no 22.05.2013.), kas ievieš izmaiņas teritorijas plānojuma saturā un teritorijas attīstības plānošanas sistēmā kopumā Latvijā.

Pašlaik izstrādes stadijā ir Rīgas pilsētas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam (turpmāk – Stratēģija), kurā iekļauti nosacījumi vienotas ūdens telpiskās struktūras izveidei, izmantojot integrētu plānošanas pieeju. Atbilstoši plānošanas dokumentu hierarhijai RTP uzdevums būs detalizēt Stratēģijā iestrādātos risinājumus un noteikt papildu prasības, kas nodrošina šo risinājumu īstenošanu praksē.

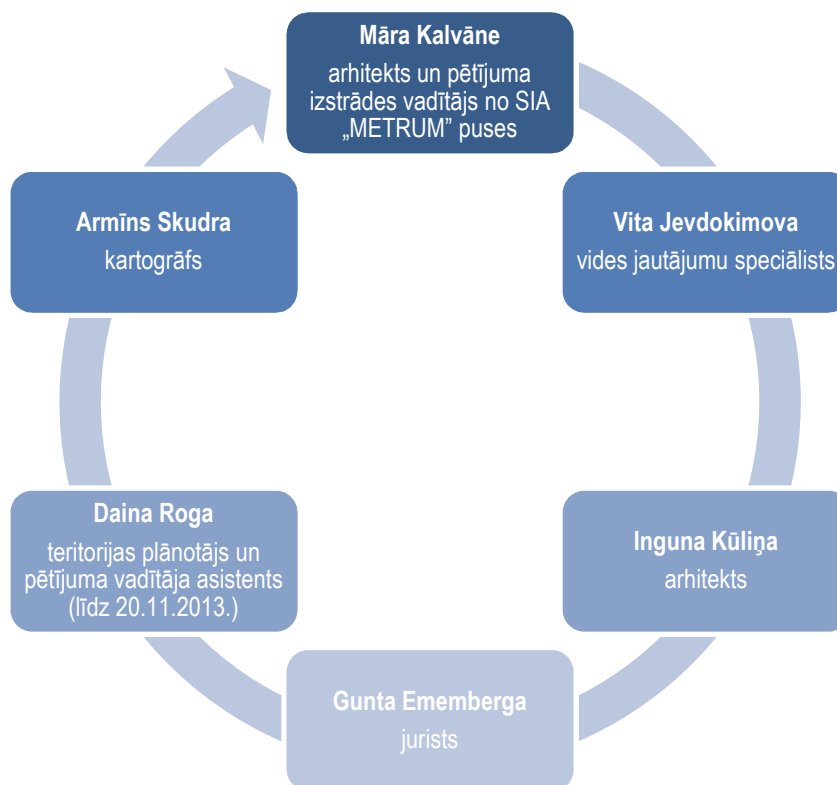
Nemot vērā augstāk minētos faktorus, pētījums „Ūdensobjektu un krastmalu ārpus Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas izpēte” nepieciešams, lai nodrošinātu kvalitatīvu un pamatotu risinājumu izstrādi ūdens teritoriju un krastmalu tematiskajam plānojumam.

Pētījuma izstrādes mērķis: Izvērtējot ūdens teritoriju un krastmalu esošo situāciju un to potenciālu, izstrādāt plānojuma risinājumus ūdens teritorijām ārpus RVC un tā aizsardzības zonas atbilstoši spēkā esošo normatīvo aktu prasībām.

Vienlaikus jānodrošina kvalitatīvu un pamatotu risinājumu sagatavošana „Ūdens teritoriju un krastmalu tematiskajam plānojumam”, kas tiks izstrādāts Rīgas teritorijas plānojuma konceptuālās daļas ietvaros. Izstrādātie priekšlikumi par funkcionālo zonējumu un atsevišķi teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu punkti vēlāk var tikt integrēti jaunajā Rīgas teritorijas plānojumā.

II Izstrādes process un rezultāti

Pētījuma izstrādē „Ūdensobjektu un krastmalu ārpus Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas izpēte” tika piesaistīti šādi SIA „METRUM” speciālisti:

Pētījumā izmantotas SIA „METRUM” speciālistu M.Kalvānes, A.Skudras, D.Rogas 2013.gadā uzņemti fotoattēli, fotoattēli no M.Kalvānes, D.Rogas, V.Jevdokimovas un I.Kūliņas personīgā arhīva, kā arī interneta resursos pieejamie foto materiāli.

Lai sasniegtu pētījuma izstrādes mērķi, tā izstrādes gaitā no Līguma noslēgšanas brīža 2013.gada 14.augustā līdz 2013.gada 10.decembrim tika veikti šādi **uzdevumi**, citus saistošos dokumentus (spēkā esošo likumdošanu, plānošanas dokumentus, pētījumus, publikācijas u.tml.):

- Veikta Rīgas pilsētas ūdensobjektu un krastmalu ārpus Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas esošās situācijas analīze;
- Veikta līdz šim izstrādāto ūdensobjektu teritoriju plānošanas dokumentu un spēkā esošo normatīvo aktu analīze;
- Veikta starptautiskās prakses piemēru analīze, izvērtējot citu valstu pieredzi ūdens teritoriju un krastmalu plānošanā;
- Apskatīti gan publiskie ūdeņi, gan citi ūdensobjekti, kas atrodas Rīgas pilsētas teritorijā ārpus Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas, izvērtēts un noteikts to attīstības potenciāls, izstrādāts priekšlikums ūdensobjektu kategorijām un atbilstoši tam klasificēti visi Rīgas pilsētas ūdensobjekti, t.sk. renaturalizējami ūdensobjekti vai to posmi;
- Noteikts ūdeņu teritoriju un krastmalu perspektīvais funkcionālais zonējums un izstrādātas šo teritoriju izmantošanas un apbūves noteikumos iekļaujamās prasības teritoriju aizsardzībai, izmantošanai un/vai apbūvei;
- Noteiktas perspektīvā publiski pieejamās krastmalas un kuģojamie ūdensobjekti, norādot to iespējamo funkcionālo izmantošanu.

Lai sagatavotu pētījumu „Ūdensobjektu un krastmalu ārpus Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas izpēte”, tika izmantotas vairākas **metodes**, par kurām sniegts apraksts pētījuma 1.daļā „Ūdensobjektu un krastmalu ārpus Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas izpēte” veikšanas metodika”.

Turpmākajās rindkopās atspoguļota informācija par pielieto metožu efektivitāti un to rezultātiem:

- (1) **Iepriekš izstrādāto pētījumu un dokumentu analīzes metode** – pētījuma veikšanas gaitā tika izvērtēti gan Rīgas pilsētas, Latvijas, gan ārvalstu līdz šim izstrādātie pētījumi, kuros analizēti dažādi ar ūdens teritoriju un to krastmalu izmantošanu un plānošanu saistīti aspekti. Dokumentu analīzes metode tika pielietota arī, lai izvērtētu jau spēkā esošos Rīgas pilsētas plānošanas dokumentus un vēsturiskos plānošanas dokumentus.

Izvērtējot minētos pētījumus un dokumentus, secināms, ka Latvijā ir liela normatīvo aktu bāze, kas tiešā vai netiešā veidā reglamentē ūdens teritoriju izmantošanu vai apsaimniekošanu. Tā ir gan spēkā esošā likumdošana, gan ar teritorijas attīstības plānošanu saistītie dokumenti, gan dažādi specifiski dokumenti, piemēram, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas apsaimniekošanas plāni, ūdensobjektu ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumi u.tml. Jānorāda, ka šo dokumentu izvērtēšana tikai daļēji atspoguļo pašreizējo situāciju un varēja kalpot par pamatojumu turpmākajiem risinājumiem. Tā, piemēram, daļai īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plāniem 2013.gada nogalē beidzas to īstenošanas termiņš, līdz ar to šīm teritorijām ir, veicot jaunu esošās situācijas analīzi, izstrādājami jauni plāni. Savukārt ūdensobjektu ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumi izstrādāti tikai trīs ūdensobjektiem – Ķīšezeram, Juglas ezeram un Daugavas akvatorijas daļai (piezīme: šobrīd tiek izstrādāti arī Bullupei, līdz ar to arī pēc to izstrādes un apstiprināšanas, būtu ņemami vērā). Ja Ķīšezeram un Daugavas akvatorijai tie izstrādāti pēdējos gados, tādējādi sniedzot salīdzinoši aktuālu informāciju, tad Juglas ezeram tie izstrādāti vēl 20.gs. 90.-tajos, tādējādi tiem kopumā ir juridisks spēks, taču faktiski vairs nekalpo kā dokuments, kurā noteiktie apsaimniekošanas noteikumi un priekšlikumi būtu par pamatojumu Juglas ezera un tā apkārtnes perspektīvajai attīstībai (tā, piemēram, apsaimniekošanas noteikumos risinātie jautājumi par peldvietu ierīkošanu un labiekārtošanu ūdensobjekta krastos nav realizējušos, un, ņemot vērā attiecīgās izpilddirekcijas speciālistu viedokli, arī tuvākajā nākotnē netiek plānoti).

- (2) **Statistiskās analīzes metode** – pētījuma gaitā tika apkopota un analizēta dažāda informācija un dati par ūdensobjektu esošo stāvokli – dati par to kvalitāti un iespējamām ietekmēm uz to (dažādas ar vides riskiem saistītiem, piemēram, piesārņotās vietas, applūstošās teritorijas u.tml.). Esošās situācijas analīzes ietvaros, būtiski ietekmēja šo datu un informācijas pieejamība. Ņemot vērā, ka šī pētījuma ietvaros, netika veikti mērījumi ūdensobjektu kvalitātes izvērtēšanai, to novērtējums tika balstīts uz iepriekš veiktajām izpētēm un pieejamiem datiem. Diemžēl arī attiecībā uz šiem datiem var balstīties tikai daļēji. Tas attiecas gan uz mērījumiem valsts monitoringa stacijās par ūdensobjektu ekoloģisko un ķīmisko kvalitāti (pēdējie dati pieejami tikai par 2010.gadu un mērījumi nav veikti visās stacijās), gan citiem datiem kā piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas, jo liela daļa šo vietu ir iekļautas reģistrā tikai uz pieņēmumu pamata, nosakot tās nevis kā esošas, bet gan kā potenciālas apdraudējuma vietas.

Telpiskās analīzes metode pielietota, izveidojot ģeotelpiskās informācijas datu bāzi. Telpiskie dati tika veidoti no dažādiem datu avotiem un ar to palīdzību tika veikta dažādu informācijas slāņu analīze. Atsevišķos gadījumos, kad nebija pieejami kvalitatīvi kartogrāfiskie dati vai arī nepietiekama ir cita veida informācija par objektu, SIA „METRUM” speciālisti veica ūdensobjektu apskati dabā, iegūstot vizuālu priekšstatu par konkrētās vietas esošo izmantošanu.

Sagatavojot datu bāzi, rezultātā tika sagatavotas divas kartes:

- (1) „Ūdensobjektu un krastmalu ārpus Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas izpēte – **pašreizējā situācija**”;
 - (2) „Ūdensobjektu un krastmalu ārpus Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas izpēte – **plānotā situācija**”.
- (3) **Sadarbība ar pašvaldību** – pētījuma izstrādes laikā tika organizētas regulāras tikšanās ar pētījuma tiešo pasūtītāju – Rīgas domes Pilsētas attīstības departamentu, lai pārrunātu ar pētījuma izstrādi saistītos jautājumus:

Sanāksme	Laika termiņš	Jautājumi – prezentācijas tēmas
Darba grupas sanāksme Nr.1	2013.gada 13.septembris	<ul style="list-style-type: none"> ■ Pētījuma „Ūdensobjektu un krastmalu ārpus Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas izpēte” izstrādes metodoloģija (d.uzd. 5.1.1.); ■ Spēkā esošo normatīvo aktu apskats (d.uzd.p. 3.1.1.; 3.1.5.); ■ Ūdensobjektu klasifikācijas priekšlikumi (d.uzd.p. 3.1.5.);
Darba grupas sanāksme Nr.2	2013.gada 11.oktobris	<ul style="list-style-type: none"> ■ Esošās situācijas analīzes apkopojums un secinājumi par Rīgas pilsētas ūdensobjektiem un tiem piegulošajām teritorijām (d.uzd.p. 3.1.6.); ■ Līdz šim izstrādāto teritorijas plānošanas dokumentu analīzes apkopojums un secinājumi (d.uzd.p. 3.1.2.; 3.1.3.); ■ Starptautiskās prakses piemēru analīzes apkopojums un secinājumi (d.uzd.p. 3.1.4.).
Darba grupas sanāksme Nr.3	2014.gada janvāris	<ul style="list-style-type: none"> ■ RVC AZ TIAN un RTP TIAN iekļauto noteikumu un risinājumu pārskats un ūdensobjektu noteikumu sadaļu salīdzinājums (d.uzd.p. 3.1.21.); ■ Ūdens teritoriju, krastmalu un sauszemes teritoriju, kas atrodas tiešā ūdensobjekta tuvumā, izmantošanas, apbūves un vides veidošanas noteikumu un funkcionālā zonējuma priekšlikumi (d.uzd.p. 3.1.14.; 3.1.15.; 3.1.16.; 3.1.17.; 3.1.18.; 3.1.19.; 3.1.20.); ■ Perspektīvās publiskās piekļuves vietas pie ūdensobjektiem un kuģošanas ierobežojumu priekšlikumi Rīgas ūdensobjektos (d.uzd.p. 3.1.7.; 3.1.8.; 3.1.9.; 3.1.10.; 3.1.11.; 3.1.12.; 3.1.13.); ■ Pētījuma „Ūdensobjektu un krastmalu ārpus Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas izpēte” rezultātu apkopojums un izstrādāto priekšlikumu praktiskā pielietojamība (d.uzd.p. 3.1.22.; 5.1.4.)

Lai nodrošinātu dažādu Rīgas pašvaldības institūciju pušu viedokli gan par Rīgas ūdensobjektu esošo izmantošanu, gan perspektīvo attīstību, tika organizētas papildus tikšanās un diskusijas ar šādu institūciju speciālistiem:

- 2013.gada 31.oktobris – Rīgas Austrumu izpilddirekcija;
- 2013.gada 4.novembris – Rīgas Ziemeļu izpilddirekcija;
- 2013.gada 4.novembris – Rīgas domes Satiksmes departaments;
- 2013.gada 4.decembris – Rīgas domes Mājokļu un vides departaments.

Izvērtējot pētījuma „Ūdensobjektu un krastmalu ārpus Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas izpēte” tehniskajā specifikācijā iekļautos uzdevumus, tika izvirzīti divi galvenie uzdevumi: (1) **esošās situācijas analīze** un (2) **priekšlikumu izstrāde, t.sk. grafiskās daļas sagatavošana**.

Pētījuma izstrādes ietvaros, ņemot vērā darba uzdevumā iekļauto, sagatavotas četras pētījuma daļas:

1.daļa

- Pētījuma „Ūdensobjektu un krastmalu ārpus Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas izpēte” veikšanas metodika

2.daļa

- Esošās situācijas analīzes apkopojums un secinājumi par Rīgas pilsētas ūdensobjektiem un tiem piegulošajām teritorijām
- Līdz šim izstrādāto teritorijas plānošanas dokumentu analīzes apkopojums un secinājumi
- Starptautiskās prakses piemēru analīzes apkopojums un secinājumi

3.daļa

- Priekšlikumi jaunā Rīgas teritorijas plānojuma izstrādei (Funkcionālā zonējuma noteikšana un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu izstrāde ūdens teritoriju un to krastmalu saglabāšanas un attīstības nodrošināšanai)

4.daļa

- Pētījuma „Ūdensobjektu un krastmalu ārpus Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas izpēte” gala ziņojums